

Prunella vulgaris

Foto: Harrie de Vries

Nomenclatuur/etymologie

De wetenschappelijke naam is *Prunella vulgaris* L. De plant werd voor het eerst beschreven door Carl Linnaeus in 1753. De geslachtsnaam *Prunella* is afgeleid van het Oudhoogduitse woord 'Brünella', dat mogelijk verwijst naar 'die Bräune' (bruin), vanwege de bruinpaarse schutblaadjes van de bloeiwijze, of naar 'die Bräune', de Duitse naam voor de ziekte difterie of 'de bruine ziekte' die men met deze plant genas. Een andere lezing stelt dat het is afgeleid van het Latijnse *Prunus* (pruim), vanwege de gelijkenis van het blad met sommige *Prunus*-soorten. De soortaanduiding *vulgaris* is Latijn voor 'gewoon' of 'algemeen voorkomend', wat duidt op de wijdverspreide aanwezigheid.

Taxonomie

Prunella vulgaris is een kruidachtige, overblijvende plant die behoort tot de Lipbloemenfamilie. Het geslacht *Prunella* telt enkele soorten die nauw verwant zijn en soms hybridiseren.

- Rijk: *Plantae*
- Orde: *Lamiales*
- Familie: *Lamiaceae*
- Geslacht: *Prunella*
- Soort: *Prunella vulgaris*

Synoniemen

Een belangrijk synoniem, met name in oudere literatuur, is *Brunella vulgaris* (L.). Verdere synoniemen zijn er in overvloed als gevolg van de grote variatie in geografische vormen en worden vaak als ondersoorten of variëteiten beschouwd, zoals *Prunella vulgaris* subsp. *parviflora* en de in de botanische literatuur geaccepteerde ondersoorten *P. vulgaris* subsp. *asiatica* (Nakai) H.Hara, *P. vulgaris* subsp. *estremadurensis* Franco, *P. vulgaris* subsp. *hispida* (Benth.) Hultén, en *P. vulgaris* subsp. *lanceolata* (W.P.C.Barton) Piper & Beattie.

Variëteiten en cultivars

Prunella vulgaris is een zeer variabele soort, wat heeft geleid tot veel ondersoorten en variëteiten, maar minder benoemde cultivars voor de siertuin. Enkele cultivars en aanverwante hybriden die in de handel zijn, zijn:

- *Prunella vulgaris* 'Magdalena': Een cultivar die soms wordt genoemd als vervanger voor de pure soort.
- *Prunella vulgaris* 'Alba': Een vorm met witte bloemen.
- *Prunella vulgaris* 'Rosea': Een vorm met roze bloemen.

Daarnaast zijn er diverse cultivars van hybriden, zoals *Prunella* × *webbiana* cultivars, die grotere bloemen hebben dan de zuivere *P. vulgaris*.

Familie

De plant behoort tot de familie *Lamiaceae*, in het Nederlands de Lipbloemenfamilie. Kenmerkend voor deze familie zijn de vierkante stengels, tegenoverstaande bladeren en tweelippige bloemen.

Hoogte

De Gewone brunel is een laagblijvende, kruipende vaste plant. De stengels zijn kruipend en wortelen op de knopen, waardoor de plant een dichte mat vormt. De rechtopstaande bloeiende stengels bereiken een hoogte van 5 tot 30 centimeter, soms tot 45 centimeter, afhankelijk van de standplaats.

Bloemkleur

De bloemen zijn tubulair en tweelippig. De meest voorkomende en typische kleur is violet-blauw tot dieppaars. Er komen echter ook natuurlijke variaties voor met roze of witte bloemen. De bloemen zitten in dichte, cilindrische tot langwerpige, eindstandige schijnaren, die door een kraag van schutblaadjes worden omgeven.

Bladkleur

De bladeren zijn smal eirond tot lancetvormig, tegenoverstaand, vaak licht getand langs de randen en hebben een groene kleur. De onderste bladeren zijn gesteeld, de bovenste zijn zittend.

Bloeiperiode

De bloeiperiode is zeer lang en strekt zich uit van de late lente tot de vroege herfst. Typisch bloeit *Prunella vulgaris* van mei of juni tot en met september.

Standplaats

Prunella vulgaris is een zeer tolerante plant en groeit in een breed scala aan omstandigheden, maar gedijt het beste in volle zon tot halfschaduw. De ideale grond is vochtig maar goed gedraineerd, humusrijk en heeft een neutrale tot kalkrijke pH. De plant is uitermate geschikt als bodembedekker in gazons, weides, bosranden en borders.

Herkomst

De Gewone brunel heeft een inheemse, circumpolaire verspreiding over het noordelijk halfrond. Het is van nature aanwezig in Europa, Azië, Noord-Afrika en Noord-Amerika. Als gevolg hiervan wordt de plant beschouwd als inheems in de meeste gematigde klimaten.

Soort gewas

Het is een kruidachtige, overblijvende vaste plant (*herbaceous perennial*). De plant heeft een kruipende en bodembedekkende groeiwijze.

Vermeerderingswijze

De plant kan op verschillende manieren worden vermeerderd. Dit gebeurt door zaad, dat gemakkelijk kiemt. Vegetatieve vermeerdering is ook eenvoudig, aangezien de kruipende stengels op de knopen wortelen. Grote pollen kunnen in het voorjaar of najaar worden gedeeld.

Voorzitter: voorzitter.nrv@gmail.com

Website: nrvwebsite.nl

Secretariaat: secretariaat.nrv@gmail.com

Facebook: <https://www.facebook.com/groups/505404964892414>

Webmaster: webmasternrv@gmail.com

Klimaatzone

Prunella vulgaris is een zeer winterharde soort en verdraagt strenge vorst. De plant is geschikt voor USDA hardheidszones 3 tot 9, wat wijst op een groot aanpassingsvermogen aan uiteenlopende klimaatzones.

Insecten

Prunella vulgaris staat bekend als een waardevolle drachtplant, zowel voor nectar als voor stuifmeel. De diepe, tweelippige bloemen zijn bijzonder geliefd bij langtongige bestuivers, zoals hommels en sommige vlinders. De plant is een belangrijke nectarbron gedurende een lange periode in het seizoen.

Bronvermelding

<https://powo.science.kew.org/taxon/urn:lsid:ipni.org:names:455176-1>

https://en.wikipedia.org/wiki/Prunella_vulgaris

<https://wilde-planten.nl/gewonebrunel.htm>

<https://www.gardenia.net/plant/prunella-vulgaris>

<https://yarinde.nl/products/gewone-brunel-prunella-vulgaris>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/etymologie	<i>Prunella</i> (Brünella/bruin of <i>Prunus</i>); <i>vulgaris</i> (gewoon/algemeen voorkomend). Algemene naam: Gewone brunel.
Taxonomie	<i>Rijk: Plantae, Orde: Lamiales, Familie: Lamiaceae, Geslacht: Prunella, Soort: Prunella vulgaris</i>
Synoniemen	<i>Brunella vulgaris, Prunella vulgaris</i> subsp. <i>asiatica, Prunella vulgaris</i> subsp. <i>lanceolata</i> en andere.
Variëteiten en cultivars	<i>Prunella vulgaris</i> 'Magdalena', <i>P. vulgaris</i> 'Alba', <i>P. vulgaris</i> 'Rosea'.
Familie	<i>Lamiaceae</i> (Lipbloemenfamilie).
Hoogte	5 tot 30 centimeter (opgaande bloemstengels).
Bloemkleur	Violet-blauw tot dieppaars; variaties in roze of wit komen voor.
Bladkleur	Groen, eirond tot lancetvormig, tegenoverstaand.
Bloeiperiode	Mei of juni tot en met september (zeer lange bloei).
Standplaats	Volle zon tot halfschaduw; vochtige, goed gedraineerde, humusrijke grond.
Herkomst	Inheems, circumpolaire verspreiding over het noordelijk halfrond (Europa, Azië, Noord-Amerika).
Soort gewas	Kruidachtige, overblijvende vaste plant (<i>herbaceous perennial</i>), bodembedekker.
Vermeerderingswijze	Zaad, wortelende stengels, delen van de pollen.
Klimaatzone	USDA zone 3 tot 9.
Insecten	Belangrijke nectar- en stuifmeelbron; trekt hommels en vlinders aan.